

I. POLITIKA, POLITIČKO DJELOVANJE I POLITIČKA UTAKMICA

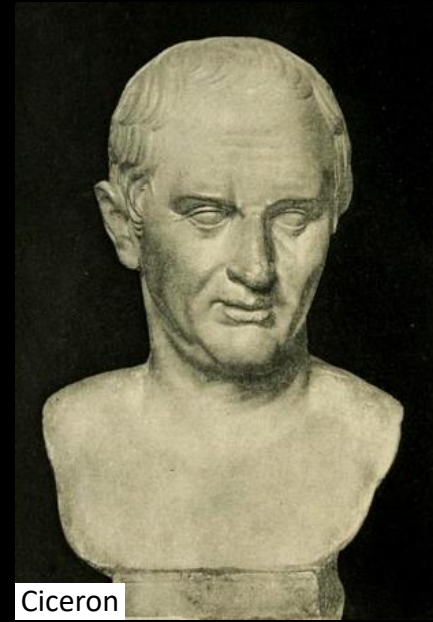
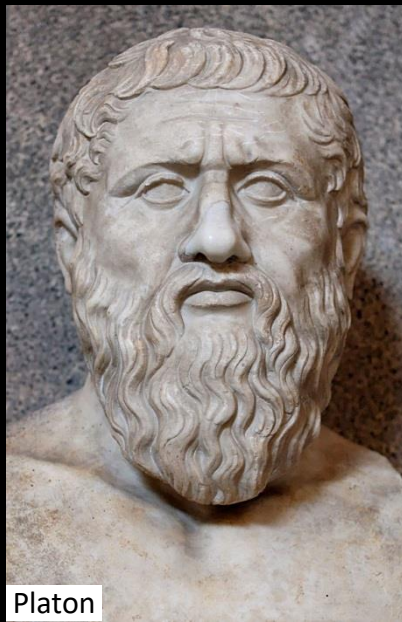
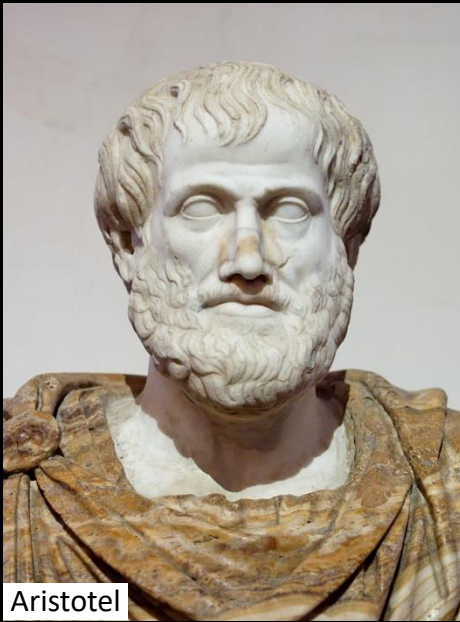
ŠTO JE POLITIKA?

- grč. **polis** – grad, država
 - **politeikos** – državni, javni
 - **ta politika** – odnosi se na poslove vezane uz polis
 - **politeia** – označava državu odnosno politički režim
 - **politike techne** – političko umijeće

RAZVOJ POLITIČKE MISLI

ANTIKA

- *Platon i Aristotel* – politika je **etičko bavljenje državnim poslovima**, a čovjek je **zoon politikon** (političko, društveno biće)
- *Ciceron* – opće dobro je stvar naroda – lat. **res publica** res populi

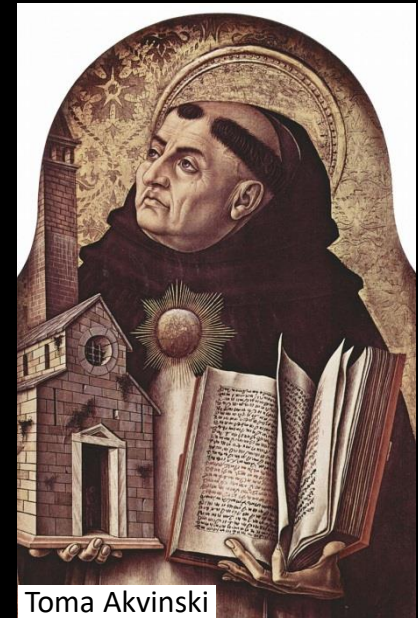
RAZVOJ POLITIČKE MISLI

SREDNJI VIJEK

- *Sv. Augustin i Toma Akvinski* – politička misao prožeta **moralnim načelima** i **religijsko-teološkim pogledom na svijet** (*svjetovna i Božja država*)

Sveti Augustin

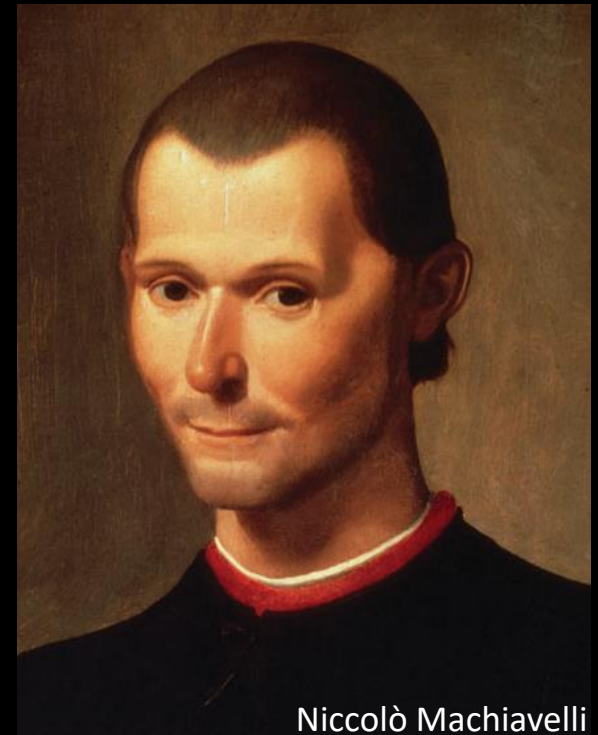

Toma Akvinski

RAZVOJ POLITIČKE MISLI

NOVI VIJEK

- *N. Machiavelli* (15. – 16. stoljeće) – daje današnje značenje politici – **politika kao vještina upravljanja državom, vještina političkog djelovanja** (način na koji vladar upravlja državom) – djelo: *Vladar*
„Vladar mora biti mudar kao lisica, a snažan kao lav.“

Niccolò Machiavelli

POJAM POLITIKE

- **POLITIKA** je **vještina** obavljanja **društvenih i državnih poslova** usmjerena na **postignuće općeg dobra**
- politika je **svjesna aktivnost društvenih skupina**
- nositelji politike su **društvene skupine** koje izborom metoda i svjesnom djelatnošću **ostvaruju određeni cilj** političkog djelovanja

POLITIKA

CILJ

OPĆE
DOBRO

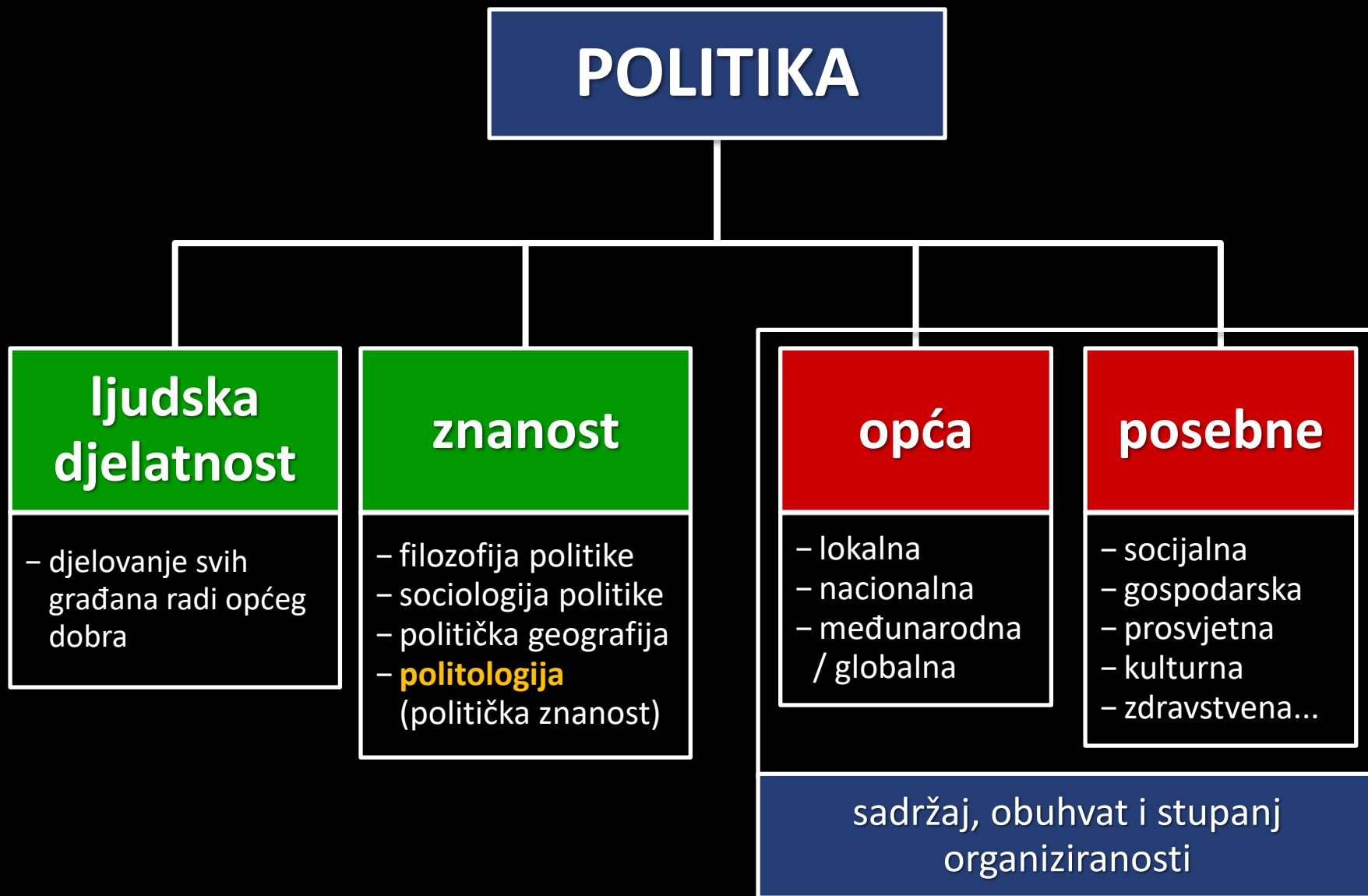
RAZLIKOVANJE POLITIKE

- politika kao **ljudska djelatnost** (*djelovanje svih građana radi općeg dobra*) i politika kao **znanost** (*sociologija politike, filozofija politike, politička geografija, politologija...*)

POLITIKA KAO ZNANOST:

- **filozofija politike** – razmatra **načela najboljeg uređenja** zajedničkog života (*kako ih ostvariti, kakve moraju biti institucije koje će ostvarivati ta načela, što je pravednost...*)
- **sociologija politike** – usredotočuje se na **posljedice političkih procesa u nekom društvu** – *npr. tko glasuje za koju stranku – ovisi li to o obrazovanju, imutku, etničkoj ili rasnijoj pripadnosti...*
- **politička znanost (politologija)** – promatra **politiku kao sustav** – *kakvo je ustrojstvo političkog sustava, kako i gdje se donose političke odluke...*

RAZLIKOVANJE/PODJELA POLITIKE

TRI DIMENZIJE POLITIKE

- *PROCEDURALNA* (**politics**) – politički procesi i akteri
 - *političko odlučivanje temeljeno na moći i interesima političkih aktera (izbori, pol. nadmetanje, pol. sudionici)*
- *SADRŽAJNA* (**policy**) – politike koje provode državna tijela
 - *sadržaj političkog odlučivanja, tj. javne politike i njene posljedice (središnja dimenzija politike)*
- *INSTITUCIONALNA* (**polity**) – političke / državne institucije
 - *govori o različitim političkim institucijama i njihovu djelovanju (bavit će se pitanjima koje institucije sudjeluju u procesima odlučivanja, ulogom zakonskih ili pravnih formi)*

MOĆ I VLAST (M. Weber)

MOĆ – vjerojatnost da će pojedinac ili grupa uspjeti **nametnuti** i **provesti svoju volju, čak i usprkos otporu drugih**

- ne odnosi se samo na fizičku silu, već i na druge značajke
(*bogatstvo, ugled, kulturnu i obrazovnu razinu, položaj u nekoj organizaciji, osobni autoritet...*)
- moć se javlja kao **prinuda** ili kao **utjecaj** – može poprimiti i **pozitivne** i **negativne** značajke
- moć kao **poticajna sila** za ostvarenje različitih ciljeva
(*npr. kad roditelji brane djeci kasne izlaske...*)

MOĆ I VLAST (M. Weber)

VLAST – politički utemeljeno pravo posjedovanja političkih, pravnih i ekonomskih **moći** koje omogućuju vladavinu, upravljanje, zapovijedanje i gospodarenje

VLAST je **sustav** (mehanizam) koji **osigurava pokoravanje naredbama** što potječu **iz određenog izvora**

- vjerojatnost da određen broj osoba posluša zapovijed točno određenog sadržaja
- **RAZLIKA** – vlast pretpostavlja određeni **stupanj pokoravanja** i **pristanka**, dok se moć može zasnivati na pukoj **sili**
- **moć** je nametnuta volja unatoč otporu, dok je **vlast** legitimna moć (prihvaćena moć)
- vlast se temelji na **legitimnosti** i **legalnosti**

LEGITIMNOST I LEGALNOST

LEGITIMNOST – osnova na kojoj vlast **opravdava svoj zahtjev za poslušnošću**

- legitimnost (u demokratskim sustavima) se postiže na izborima, **pristajanjem većine ljudi** (glasača)
 - *glasači biraju predstavnike u vlasti koji onda u njihovo ime donose odluke*
 - *Kako se postiže legitimnost vlasti u monarhiji?*

LEGALNOST – znači da se **vlast obnaša prema zakonima** (*poštivanje Ustava i zakona prilikom vođenja državnih poslova*)

- *Može li vlast biti legalna (zakonita) ali bez legitimnosti (bez opravdanja na vladanje)?*

LEGITIMNOST I LEGALNOST

- vlast **ne mora biti legitimna** (legitimno izabrana) ali **može vladati po načelu legalnosti**
- general Francisco Franco izvršio je 1936. državni udar, a tri godine kasnije u građanskom ratu pobjedio legitimno izabranu vlast, **suprotno načelu legitimnosti**
- kasnije je donio zakone na temelju kojih je vladao, **po načelu legalnosti**

TRI TIPA LEGITIMNE VLASTI *(M. Weber)*

- s obzirom na **izvor legitimnosti**, razlikujemo **tri tipa vlasti**:

TRADICIONALNA

- legitimnost na temelju **tradicije, običaja i nepisanih pravila**
- upravni aparat čine vladareva rodbina

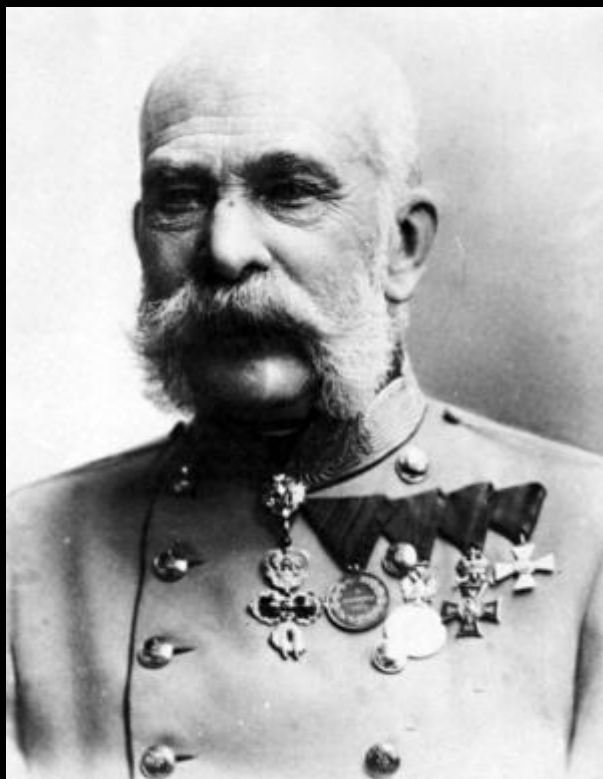
KARIZMATSKA

- legitimnost na temelju **vjerovanja u iznimne i nadnaravne osobine vođe**
- **kratkotrajna** – nakon smrti vođe gubi se osnova legitimnosti

LEGALNO-RACIONALNA

- temelji se na **pisanim pravilima i procedurama**
- **zakon je osnova legitimnosti**
- **poslušnost zakonu** a ne osobi (*karizmatika i tradicionalna*)

TRADICIONALNA

Franjo Josip I.,
austro-ugarski car

KARIZMATSKA

Napoleon Bonaparte,
francuski vojskovođa i car

LEGALNO- RACIONALNA

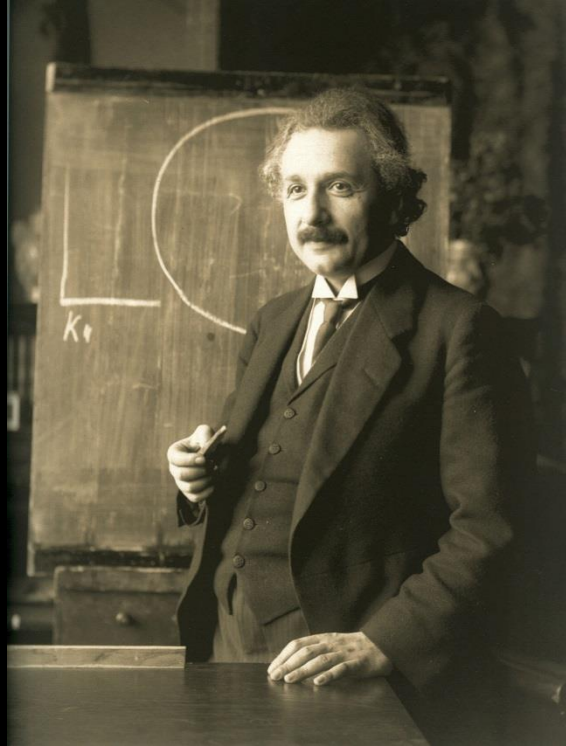
dr. Franjo Tuđman,
prvi hrvatski predsjednik

AUTORITET

AUTORITET podrazumijeva **razinu poštovanja** ili **časti** povezanih s društvenim položajem

Sveta Majka Terezija

Albert Einstein

Donald John Trump

POLITIČKO DJELOVANJE

- svrha političkog djelovanja je **poboljšanje kvalitete življenja** svih građana i **utjecati na političke stavove** ljudi
- **političko djelovanje se temelji na:**
 - slobodi
 - političkoj kulturi i socijalizaciji sudionika
 - čuvanju i zaštiti ljudskog dostojanstva

POLITIČKA KULTURA I SOCIJALIZACIJA

– tri tipa političke kulture:

PAROHIJALNA (*lat. paroecia – župa*)

- građani **ne mogu sudjelovati** u politici
- npr. UAE, Saudijska Arabija – nema općeg prava glasa i izbora

PODANIČKA

- građani su **politički pasivni** – postoje izbori, ali samo jedna stranka
- npr. Kina, Sj. Koreja, Kuba...

niska pol. osviještenost i informiranost građana

PARTICIPATIVNA

- **visoka** pol. osviještenost i informiranost građana
- **spremnost** na političko djelovanje i **aktivno sudjelovanje** u donošenju odluka
- npr. Hrvatska i sve ostale suvremene demokratske države

– **POLITIČKA SOCIJALIZACIJA** – proces odgoja i obrazovanja građana kojem je **cilj usvajanje participacijske pol. kulture**

POLITIČKI GOVOR

- cilj političkog govora je **oblikovati ponašanje ljudi** i njihova (socijalna, politička i ideološka) **stajališta**, te **utjecati na njih i njihove odluke**
- **VRSTE POLITIČKOG GOVORA:**
 - s obzirom na **namjenu**:
 - ekskluzivni
 - totalitarni
 - demokratski
 - s obzirom na **način izražavanja**:
 - emotivan
 - ekspresivan
 - iterativan
 - ekstenzivan
 - koherentan

VRSTE POLITIČKOG GOVORA

- **EKSKLUZIVNI** — *upotrebljava se u krugu političkih djelatnika kao vrsta profesionalnog žargona i ne rabi se među ostalim članovima zajednice*
- **TOTALITARNI** — *koristi se kada se želi stvoriti dojam o važnosti nečega, nastoji se proširiti na sva područja društvenog i privatnog života*
- **DEMOKRATSKI** — *jezik dijaloga, tolerancije i osjetljivosti prema razlikama u stajalištima, a prihvatljiv je gotovo svim članovima političke zajednice*

OBILJEŽJA POLITIČKOG GOVORA / GOVORINIK

- **EMOTIVAN** – *upotrebljavaju se riječi s jakim emotivnim učinkom na slušatelja*
- **EKSPRESIVAN** – *obiluje bogatstvom i raznolikošću rječnika te dinamičnošću i raznolikošću rečenica*
- **ITERATIVAN** – *ponavljaju se važne riječi ili rečenice kako bi se proširila ili provjerila prihvatljivost poruka kod slušatelja*
- **EKSTENZIVAN** – *dugim rečenicama ili sporednim temama **slušatelja** odvlači od osnovne teme*
- **KOHERENTAN** – *djeluje kao skladna cjelina, govornik uspješno usklađuje odnos prema slušatelju, temi ili vremenu*

Vlado Gotovac,
govor u Zagrebu
pred vojarnom JNA (1991.)

EMOTIVAN

EKSPRESIVAN

KOHERENTAN

„... Ja vas volim i ja se s vama ponosim. I kada bih trebao birati da li ću s vama umrijeti ili s ovim strašilima živjeti, izabrao bih smrt. Jer davno već u onom svijetu postoji jedan divni stih jednog velikog pjesnika koji kaže 'U Navarri se umiralo od srama'. Mi Hrvati kada ne bi imali ovo dostojanstvo i kada ne bi imali ovu ljubav mi bi umirali od srama, ali ovi ovdje nemaju od čega umrijeti jer nemaju ni dostojanstva ni ljubavi. Kada bi generali imali obitelj, kada bi generali imali djecu, kada bi generali imali bližnje, onda nikada ne bi zasjeli u ovoj zgradi. Ali generali nemaju djecu ja vas uvjeravam, jer onaj koji tuđu djecu ubija nema djece. Jer onaj tko tuđe majke uciviljuje nema majke. Jer onaj tko ruši tuđe domove nema doma. I oni moraju znati da na ovoj zemlji za njih nema ni majki ni djece ni doma. Umrijet će u pustoši svog mrtvog srca. Sramit će ih se njihova djeca....”

EMOTIVAN

ITERATIVAN

„... Danas vam kažem, prijatelji moji, unatoč poteškoćama današnjice i sutrašnjice, **ja imam san**. To je san koji je duboko ukorijenjen u američkom snu. **Imam san** da će se jednoga dana ova nacija izdići i da će živjeti po pravom kretu svoga postojanja: „Za nas je ova istina sama po sebi razumljiva da su svi ljudi stvoreni jednakima“. **Imam san** da će jednoga dana na crvenim brdima Georgije sinovi prijašnjih robova i sinovi prijašnjih robovlasnika sjediti zajedno za istim bratskim stolom. **Imam san** da će jednog dana i sama država Mississippi, u kojoj vlada nepravda i koja s plamenom tlačenja živi svojim punim bićem, **imam san** da će se i ta država jednog dana pretvoriti u oazu slobode i pravednosti. **Imam san** da će moje četvero djece jednoga dana živjeti u društvu u kojem se nitko prema njima neće ponašati ovako ili onako zbog boje njihove kože, nego da će ih se tretirati onako kako to oni svojim karakterom zasluže. **Imam danas jedan san...**“

SPIN SPIN DOKTORI I LOBIRANJE

- **SPIN** je **manipuliranje činjenicama i kontekstom**, kako bi se činjenice prikazale u novom svjetlu čak i kad ne idu na ruku političarima (npr. kad ne ispune obećanja) – činjenice se „zavрте”
- **SPIN DOKTORI** pomažu političarima u komunikaciji s biračima, čak i kad se ne realiziraju obećani programi, nastoji se prikazati kako su obećanja provedena u djelo ili se umanjuju efekti nerealiziranih programa
- **LOBIRANJE** (*eng. lobby – predvorje*) – nastojanje **interesnih skupina da utječu na one koji donose odluke** (*podmićivanje političara, tzv. vlade u sjeni*)

POLITIČKA UTAKMICA

- označava borbu političkih stranaka za **osvajanje vlasti**, a potom za njeno **zadržavanje**
- u političkoj utakmici sudjeluju: **političke stranke** i **interesne skupine**
- **POLITIČKE STRANKE** su subjekti koji posreduju između građana i vlasti, a njihova **svrha je prenošenje volje građana u parlament**
- **INTERESNE SKUPINE** – **utječu**, ali se **ne bore za vlast** (*npr. prosvjedi umirovljenika, prosvjetnih radnika, seljaka...*)

POLITIČKA APSTINENCIJA

- **POLITIČKA APSTINENCIJA** – odustajanje od sudjelovanja na izborima (građanski neposluh)
- građani gube interes ili su nedovoljno motivirani za izlazak na izbore

<i>Koji je glavni razlog zbog kojeg niste izašli na lokalne izbore u Zagrebu? (sudjelovalo 500 ispitanika)</i>		2009. (%)	2013. (%)
1.	Zasićen/zasićena sam izborima.	27,3	24,3
2.	Ništa se bitno ne odlučuje na lokalnoj razini.	10,7	10,7
3.	Važni su samo izbori za Sabor.	10,7	10,3
4.	Ne zadovoljava me program stranke.	10,3	10,5
5.	Nemam povjerenja u stranke.	12,0	13,2
6.	Zbog prosvjeda jer stranke nisu ispunile svoja obećanja.	12,3	13,0
7.	Razočaran/razočarana sam politikom	14,4	15,3
8.	Ostalo	2,3	2,7

CENZURA, AUTOCENZURA I MANIPULACIJA

- **CENZURA** – sprječavanje objavljivanja nepoželjnih sadržaja
 - *cenзуru mogu provoditi određene osobe ili institucije*
- **AUTOCENZURA** – kada **sami provodimo cenзуru na sebi**
 - sami odlučujemo da nećemo govoriti o sadržajima koji su neprihvatljivi ili nepoželjni u našoj okolini
- **MANIPULACIJA** je podčinjavanje određenih sadržaja postojećim, trenutnim interesima koji mogu biti politički, socijalni ili ekonomski